

Amerikai egyetemi könyvtárak egy magyar használó szemével

Faragó Tamás

Mottó:

1. Arra az információra, amellyel rendelkezel, nincs szükséged.
2. Nem azt az információt fogod keresni, amire szükséged van.
3. Nem ahhoz az információhoz jutsz hozzá, amelyik ténylegesen szükséges.
4. Az információ, amelyhez hozzájutsz, többbe kerül, mint amennyit fizetni akarsz érte.

(*Finagle* információs törvénye)

Sokadik vagyok azok sorában, akiknek szerencsénk volt részt venni a *Gombocz ösztöndíj* keretében a Kenti Állami Egyetem (Ohio) könyvtár tanszékének posztgraduális képzésében. Ami az oktatást, illetve azzal kapcsolatos tapasztalataimra illel, aligha tudok lényeges dolgokat hozzátenni az előttem ott jártak írásaihoz¹⁻⁴. Van talán mégis valami, amiben megpróbálhatom kiegészíteni őket - ez pedig használói tapasztalataim összegzése. Egyrészt amellett, hogy az oktatásban "szenvedő alanyként" részt vettem és ezzel összefüggésben kb. egy tucat könyvtárat látogattam meg, módomban volt négy egyetemi könyvtárban (Kent, Akron és két vancouveri (Kanada) könyvtárban) dolgoznom, másrészt sajátos helyzetben éltem és élek, működöm idehaza. Szép képzavarral élve: egyszerre állok a pult két oldalán, ugyanis helytörténeti gyűjteményben dolgozva - ahova hosszabb kutatói múlt után kerültem, - egyszerre vagyok könyvtáros és történész. Ezt legfőképpen abban tapasztalom, hogy öntudatlanul is sokkal inkább a használhatóság, mint a belső logika, a szabályoknak megfelelés felől közelítek meg minden könyvtári szolgáltatást, könyvtári rendszert. (Másrészt pedig mindkét szakma a másikhoz tartozónak tekint.) "Átkos múltam" egyrészt számottevő háttérismeretet, másrészt a különböző szakemberek (könyvtárosok és történészek) munkabeli találkozási pontjából következő megrázó élményeket eredményezett és eredményez folyamatosan. Hogy ezt szélsőségekkel illusztráljam: találkoztam könyvtárosok kiváló pontosságú kristálytisztá logikai rendbe öntött, ámde gyakran avult és rosszul válogatott anyagot felsorakoztató kiadványaival, és nem egyszer volt a kezemben hihetetlen pongyolaságú, napokig tartó dühöngő kereséseket eredményező, ámde többnyire minden fontos dolgot tartalmazó, történész készítette bibliográfiai munka. E kettős létem Amerikában is folytatódott, mivel választott tárgyaim a könyvtáratomatizálás mellett részben ott is a helytörténeti gyűjtemények, illetve a történeti szakreferencia köréből kerültek ki és szabadidőmben - ami bizony

hónapokig többnyire inkább negyed órákban, mint napokban volt mérhető, - igyekeztem a tananyagot kívül is érdemben tájékozódni néhány történelemtudományi területen. Úgy gondolom azonban, hogy jelen esetben nem annyira a konkrét eredmények, mint inkább az információszerzésem folyamán szerzett és általánosítható tapasztalatok azok, amelyek talán némileg szélesebb érdeklődésre tarthatnak számot.

Az információszerzés folyamata és lehetőségei az amerikai egyetemi könyvtárakban (bár a továbbiakban illetlenül használni fogom ezt az általánosító többesszámot, értelem szerint csak az általam tapasztaltakra építkező - aligha van ember, aki a kb. 4000 amerikai felsőfokú oktatási intézmény könyvtáráról reprezentatív tapasztalatokkal rendelkezik) igen széles körűek. A legjobb talán, ha megpróbálom őket számbavenni és egyedileg jellemezni.

A könyvtáros mint kútfő

Számosan vannak, akik úgy gondolják, hogy a használók jobb kiszolgálása felé az előrelépés egyik útja az általános gyűjtőkörű könyvtárakban a szakreferensi rendszer létrehozása. (Magamat is ide soroltam.) Nos, a látott helyeken Amerikában ezzel nem találkoztam. A kifejezett szaktájékoztatót egy-egy fontosabbnak ítélt témára vonatkozó 2-4 oldalas igényes leporelló, illetve térítésért végrehajtott adatbanki szolgáltatások jelentették. A tájékoztató könyvtáros igen gyakran egy-egy, létfenntartása érdekében asszisztensi munkát vállalt hallgatótársam volt, akinek biz' a legtöbb téren semmivel sem volt több szakismerete, mint nekem. Ugyanakkor félelmetes gyorsasággal és pontossággal igazodott ki a referensz könyvtáros már hallgató korában a közel tízezer kötetes szakrendbe sorolt kézikönyvtár polcai, illetőleg néhány számítógépes adatbázis (elsősorban a könyvtár géprevitt saját anyaga, illetőleg az OCLC adatbázis) keresőrutinjai között. Fejét nem az információ tárolására, hanem a megtalálás leggyorsabb módjának kiötlésére használta. Beszélgetésre, könyvek ajánlására nem igazán rendelkezett elegendő ismeretanyaggal, de úgy tűnik, ez nem is tartozik feladatához - ő nem szaktanácsadó, hanem referensz specialista. A megoldás elvi alapjai vitathatók. Gyakorlati tényként kellett viszont megállapítanom, hogy ez a megoldás működik és az ily módon képzett szakemberek konvertálhatók, szemben a magyarországi gyakorlattal, ahol gyakran van egy "tudós könyvtáros", aki fejből hihetetlen mennyiségű információt tud a boldog olvasó elé tárni, de távollétében a referensz tevékenység "leül". Persze a különbségek nyilván összefüggenek a tárgyi-eszközbeli ellátottsággal - ha a referensz tevékenység alapkönyvtára többszörös méretű, az eszközök kezelése sok és többféle rutin eljárást követel meg, akkor nyilvánvalóan más hozzáállásra van szükség.

Kézikönyvtár avagy referensz paradicsom

A mi szemünkkel a gazdagság elképesztő. Hiába tudja a magyar vendég, hogy nagy és gazdag országban jár - ami önmagában is sok mindent (de nem mindent) magyaráz -, mégiscsak meghökken akkor, amikor rájön, hogy rengeteg kiadó létezik, amelyek kifejezetten bibliográfiák és útmutatók kiadására specializáltak magukat. (Nem azonosak a nagy lexikonkiadókkal, sem a könyvtári szakirodalomra specializálódókkal.) Elképesztő

az a törekvés is, amelyik a közreadott információk frissességének folyamatos "karbantartására" irányul. Számos kézikönyv évente jelenik meg, de az összefoglaló, illetve egy-egy szűkebb témára, szakterületre koncentráló bibliográfiák és útmutatók kiadása sem igen várat magára 4-5 évnél tovább. (A nyolcvanas évek elején megjelent fontosabb, 30-40 dollárba kerülő kézikönyvek egy részét szerencsés esetben leselejtezett példányként 30 centért meg lehet venni a Kenti könyvtár kölcsönzőszolgálatával melletti rendszeres "könyvvásáron".) A frissesség követelménye egyúttal könyörtelen szelektáló tényezőként is működik - nagyon kevés az a tíz évnél idősebb mű, amely meg tud maradni a referenzkönyvtár polcán, avagy az a jánlott, illetve kötelező olvasmányok", tankönyvek jegyzékén. Ez egy tipikus amerikai véleményt tükröz: takarékoskodni sok területen lehet, itt azonban nem tanácsos, mivel az információ pénz ér, a lassúság komoly veszteségekkel - elvesztegetett idővel és végső soron többletkiadásokkal jár. Mindebből persze az is következik, hogy a referenzkönyvtárosnak állandóan tovább kell képeznie magát. Egyetemen szerzett ismeretei öt év után részben, tíz év után majdnem teljesen elavultnak számítanak. Természetesen így megbecsültsége Észak-Amerikában azonos szinten áll a számítógépes szakemberével.

Folyóiratpolcok között

Benyomásaim, tapasztalataim a referenzkönyvtárakéhoz hasonlóak - a kurrens folyóiratállomány minden helyen ezres nagyságrendű volt. Bár magánbeszélgetésekből kiderült, hogy a 80-as években - a Reagan kormány alatt - itt is sor került országos korlátozásokra, azt bizonyos szakosodással intézték el, amely tudományterületekre, illetve az USA régióira vonatkozott. Ez volt az első igazi korlátozás, tehát volt egy bizonyos tartalék - nem beszélve arról, hogy a referenz lapok csorbíthatatlanul megmaradtak, így a folyóirat információk fontos része továbbra is rendelkezésre állt. Persze a külföldi folyóiratok esetében a képlet már korántsem volt ilyen rózsás, mivel az idegen nyelv tudása a használók között meglehetősen alacsony szinten áll. (Csak persze ők megtehetik...)

Sajátos helyzetbe kerültem akkor, amikor napilapot akartam olvasni. A legfrissebbeket rendszerint csak igazolvány ellenében adták ki - érthető, mivel a könyvekkel, folyóiratokkal ellentétben ezeket nem védte az elektronikus rendszer a lopás ellen. A fél - egy évesnél idősebb lapokat azután már csak mikroformátumban kaphattam kézbe - a tárolás költséges, az amerikai könyvtáraknak nincs arra anyagi fedezetük, hogy kötéssék és eredeti méretben tárolják azokat.

Gépesített katalógusok avagy nem mind információ, ami fénylik

A magyar halandó lélekben felkészül arra, hogy Amerikában gépesített katalógusokkal találkozók, de bizony a várakozások kisebb csalódásokkal is járhatnak. A szóbanforgó könyvtárakban mindenütt volt automatizált katalógus, de sehol sem volt tökéletes. Csak egy helyen, Kentben tudták gépre vinni a teljes állományt, így a többi helyen felváltva kellett a gépi és cédulakatalógust használni. Nem bizonyultak tökéletesnek a rendszerek a tematikus keresés során sem. A bonyolultabb módszerek (Boole) rendszerint

alkalmazhatatlanok voltak, csak a Kongresszusi Könyvtár szimpla tárgyszórendszerét lehetett igazában mindenütt használni - ha az ember kezdte megismerni annak sajátos logikáját. Ráadásul ennek kapcsán világosan kiderült, hogy a könyvtárosok a történelemről miként gondolkodnak: azokat a történelmi műveket, amelyek nem illettek bele a hagyományos, névvel vagy uralkodóval jelzett korszakokba, rendszerint az általános társadalomtudományi kategóriákba sorolták, ahol aztán esetenként több száz betűrendbe rendezett mű közül lehetett csak őket kibányászni - kivéve, ha szerzőt és (vagy) a címét pontosan ismertem. Vagyis a pálmák itt sem nőnek az égig. (Más kérdés, hogy haza jöve ezek a pálmák bizony innen nézve egyre nagyobbak tűnnek...)

Mindent egybevetve azonban sok téren hallatlan kényelmet nyújt ez a rendszer, mivel a könyvtár számos pontjáról elérhető, - egyes helyeken - sajnos nem minden könyvtárban - még ingyen adatkinyomtatásra is volt mód, ami a munkamegtakarítás mellett a hibás jelzetkiírás kiküszöbölését is jelentette.

Adatbázisok

Komolyabb kutatás és pontosabban meghatározott téma esetében nem a könyvtári katalógusban való bogarászás az első lépés Észak-Amerikában - különösen akkor nem, ha csak egy közepes méretű könyvtár az, amiben az ember ül. Mivel könyvtár szakon folytatott tanulmányaim során egyik feladatom egy bibliográfia készítése volt a német bevándorlókról, néhány kézikönyv ("guide" és bibliográfia) átlapozása után én is arra kényszerültem, hogy a Dialog cégen keresztül meghívjam az "America: History and Life" adatbázist. Szerencsére ez a szemeszter költségeire személyenként fizetett 20 dollár fejében, oktatási célra ingyenesen volt használható. Egyébként az illetéktelen használók elleni védelem miatt havonta megváltoztatták a "password"-ot (jelszót), melyet a tanszéki adminisztráció csak a listán szereplőknek adott oda. A helyzet grimasza különben, hogy két évtizedes kutatói munkásságom során - melynek jelentős része a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárában zajlott, tehát nem is olyan rettenetesen távol a számítógéphez való hozzáféréstől - eddig nem volt módom történeti adatbázist használni. Az első kísérletek igen vegyes eredménnyel zárultak - de biztos voltam abban, hogy nem az adatbázisban, hanem megközelítem módjában van a hiba. Miután átnéztem a szóbanforgó referenz lap két évfolyamát - az adatbázisba bekerült információkat negyedévenként megjelentetik az ugyanilyen néven kiadott referenz folyóiratban - tisztába jöttem azzal, hogy milyen tárgyszavakat használnak és milyen logika szerint csoportosítják a feldolgozott anyagot. Hiába gondolkozom ugyanis én történészként néha másképp, itt a feldolgozó gondolatvilágához is alkalmazkodnom kellett, ha anyagukat használni akartam. Rövid címléírásokat kérve és a témát szélesebben megadva így nagyjából félóra leforgása alatt - amiből jó 25 perc a kinyomtatással telt el - több mint 500 tételes bibliográfiát nyertem. (Ellenőrizve a keresést kiderült, hogy ez volt a leggazdaságosabb; ha túl speciális kérdéseket teszek fel, akkor előfordulhat, hogy a fontos anyagok egy része a másképpen való tárgyszavazás miatt kimarad, s a többszöri speciális keresés valószínű, hogy lényegesen több gépidőt is igényel - vagyis sokkal magasabb összeget kell utána fizetni). Végző soron tehát a bibliográfiai feladatom alapja a cél meghatározása és az adatbázis kezelésének megtanulása után szinte percek alatt a kezembe került, a szemeszterből hátralévő

hetek az anyag kézbevételeivel, szelektálásával és annotálásával teltek el. (Mellékesen: az anyag kb. kétharmada volt megtalálható a Kenti Egyetem Könyvtárában.) Mellbevágó élmény volt, ugyanis eddigi munkám során a keresés legalább ugyanannyi időt vett igénybe, mint a feldolgozás. Ami persze összefügg azzal, hogy történeti, illetve az erre a célra is használható bibliográfiáink intézmények szerint feldarabolva és hagyományos múlt századi módszerekkel készülnek. Szerencsés esetben céduláikhoz, némi protekcióval már menet közben hozzá lehet férni, de a valószínűbb az, hogy csak a kinyomtatott példánnyal fogunk találkozni, mely az információkat általában -legyünk optimisták - kettőtől öt évig terjedő csúszással teszi közzé.

Böngészés - avagy a szabadpolc a jövő?

Bár a magyar használó elsősorban a technikai fejlettségre vonatkozó prekonceptiókkal lép be egy amerikai könyvtárba, valójában a "legmegrázóbb" élmény sok szempontból teljesen hagyományosnak is nevezhető, hisz házikönyvtárában, munkaszobájában kisebb méretekben e jelenséggel itthon is naponta találkozunk: a könyvek a polcokon vannak, ahonnan szabadon levehetőek, csoportosításuk tematikus és olvasásuk ott történik, ahol az embernek kedve szottyan rá, nem rituális elkülönültségben. Míg idehaza a könyvtári szervezet komoly erőfeszítéseket tett és tesz aziránt, hogy az olvasókat és a könyveket a lehetőség szerint elválassza egymástól a rend és az ellenőrzés biztonságára vonatkozó hivatkozással és ilymódon a használókat egy elképzelt rendhez és struktúrához való alkalmazkodásra kényszerítse,* Amerikában ennek pont a fordítottjával találkoztam. Mintha itt minden az olvasó kegyét keresné - aki, igaz, egyúttal adófizető és így végsősoron a fenntartója a könyvtárnak. A könyvek a Kongresszusi Könyvtár szakrendjében sorakoznak a polcokon - mindössze a quart és folio méretűek kerültek külön, azok is szakonként. A ritkaságok kivételével az állomány egésze szabadon hozzáférhető és mozgatható az épületen belül. (A nap végére természetes módon kialakuló rendetlenséget részfoglalkozású diákok serege tünteti el minden este és reggel, a kvalifikált könyvtáros túl drága ahhoz, hogy ilyen munkára használják.) Kivinni a könyveket persze csak a szabályos úton lehet, ellenkező esetben az elektronikus kapu rettentő zajt csap a kijáratnál és a forgó korlát leblokkol (hja, drágák a könyvek, egy-egy kemény kötéses tankönyv könnyedén belekerülhet akár 40-50 dollárba is...) Természetesen előfordul az, hogy a diákok sikertelen küzdelmet folytatnak az abc-sorrenddel, illetőleg a jelzetek számaival, de esetenként még a téves besorolás logikája is fülön csíphető. Saját tapasztalatom szerint össze sem vethető az a veszteség, amit néhány elkeveredett könyv okozott számomra azzal az információ-többlettel, amelyhez a böngészés közben hozzájutottam. (És akkor még nem beszéltünk az időnyereségről, valamint a vérnyomásemelkedés hiányáról, amely a haszontalan várakozások közepette, illetve a raktárosoknak a tizedik kérésre leadását fogadó morc pillantását követően idehaza óhatatlanul bekövetkezik...) Ha az ember kiválasztott könyvének polcra való leemelése közepette körülnéz, annak szomszédságában gyakorlatilag együtt találja az illető könyvtár állományának tartalmilag odatartozó részét s percek alatt mintegy ellenőrizheti azt, hogy jól választott-e. S mind-

* Szerencsére ez már a magyar könyvtárak többségére nem jellemző. (A szerk.)

ehhez nem kell beletartozni a könyvtár személyi állományába, nem kell “havernak” lenni a raktárosokkal - igaz, óh borzalom, a leltározás viszonylag körülményes lehet. (Hacsak nem gépesítették...) Ráadásul ebben a szabadpolcos gépesített rendszerben, ahol az olvasó viszonylagos önállóságot kap, a könyvtár belső viszonyai, prioritásai is némileg átalakulnak - bizonyos mértékig felborult a megnyugtató hagyományos hierarchia is, amely a főigazgatótól a gazdasági osztályon, szakrészleg vezetőkön, beosztott könyvtárosokon és raktárosokon keresztül egészen az olvasóig süllyedő “kultúrlejtőt” képez.

A könyvtár, mint a használó munkahelye, a könyvtárhasználat, mint életforma

Ha egy mondatban kellene megfogalmaznom benyomásaimat, akkor - tulajdonképpen nem nagy örömmel - azt kell mondanom, hogy végre állandóan otthon éreztem magam a könyvtárakban úgy, ahogy az itthon csak igen kivételes pillanatokban következett be eddigi életem során. Használni tudtam a könyvtárat mind térben, mind időben kedvem, igényem, munkatempóm szerint - azt is mondhatnám, hogy majdnem teljesen szabadon birtokoltam a könyvtárat. S ez volt a tipikus általában. Benézve egy amerikai egyetemi könyvtárba, hazai cerberusaink megdöbbenő tapasztalatokra tehetnének szert: van, aki a földön olvas, van, aki az asztalok tetején; van kijelölt dohányzórész, ahol dohányozni és olvasni lehet egyszerre; olvashatunk egy könyvet, de körül vehetjük magunkat hatvan darabbal is, és így tovább. Persze ha a kedves használó akarja, akkor a szemeszter végéig ki is kölcsönözheti a könyveket - nekem az egyéni kölcsönzési csúcsom egyébként 134 darab volt. Igaz, ha felszólításra egy héten belül nem viszem vissza a könyvet, akkor napi 1 dollár késedelmi díjjal tartozom, a kitiltást pedig nem érdemes megreszkírozni, mert akkor az ember utazhat egy másik könyvtárba, amely történetesen rendszerint egy másik városban található. A könyvtárak tökéletesen felszereltek az egész napos ott-tartózkodásra: ha nincs a közelben menza vagy büfé - rendszerint van, mert a szolgáltatás nem kényelmetlen kötelesség, hanem üzlet, az ország legdinamikusabban fejlődő gazdasági ágazata -, akkor vannak automaták és étkezősarkok. Természetesen az Amerika szerte általános, hűtött vizet adó ivókutak nem hiányozhatnak a könyvtárból sem. Vannak ezenkívül pénzbedobással működő (ámde a pénzt visszaadó) csomagmegőrzők, kisebb ruhatár - bár általában holmijáról, annak őrzéséről vagy nem őrzéséről mindenki maga gondoskodik -, és természetesen a munkához, az információszerzéshez és feldolgozáshoz szükséges technikai eszközök: pénzbedobással vagy mágneskártyával működő gyorsmásolók és adatbázishoz kapcsolható terminálok, a gépi katalógus termináljai - néha, de nem mindig nyomtatóval is felszerelve -, mikrofilm/mikrokártya olvasók, valamint díjmentesen használható komputer szoba printerekkel az írivalók elkészítéséhez. A könyvtár rendkívül funkcionális, ami az itteni gondolkodás szerint azt jelenti, hogy tágas “társadalmi terekkel” kell rendelkeznie: előterekkel, beszélgető sarkokkal - időközönként az olvasótereken belül is kijelölnek “csendes”, és “suttogó” területeket -, kellnek fotelok, (néha pihenőszoba kanapéval), kisebb kiállítások, nyilvános telefonok, tábla az üzeneteknek és magánlevelezéseknek, stb. A nyitvatartás nem központi normákhoz, hanem a szükségletekhez alkalmazkodik: pénteken, amikor a “party” vannak, koráb-

ban zár, míg a szemeszterek alatt a többi napokon éjjel 11-12-ig - a vizsgaidőszakban éjjel 1-2 óráig - van nyitva. A nyári időszakokban a nyitvatartás viszont lecsökken a normális munkaidőre, hisz ekkor a használók is főként az alkalmazottak, nem a diákok köréből kerülnek ki. Természetesen a kevesebb olvasó által használt és speciális képzettségű személyzettel működő különgyűjtemények nyitvatartása eltérő, általában rövidebb. Viszont a pénzügyeket vagy a könyvtárosok intézik helyben, vagy automaták (pénzváltók, pénzbedobók, amelyek közvetlenül a szükséges gépet működtetik, vagy az ahhoz szükséges mágneskártya "feltöltését" végzik) látják el ezt a feladatot, az olvasó nincs kitéve a csak önmagukkal törődő gazdasági osztályok által kijelölt "fogadó órák" szeszélyének. Az információhoz való hozzájutás hasonlóképpen olvasócentrikus, ugyanakkor praktikusán rétegzett. A legfontosabb információk szórólapon állandóan elérhetők, csakúgy, mint a kölcsönzés is csak zárás előtt 15 perccel fejeződik be - igaz, ahol megfordultam, ezt már mindenütt gépesítették -, viszont tájékoztató könyvtáros csak este 7-8 óráig található, míg a specialisták többnyire csak munkaidő alatt érhetőek el. Természetesen a gépi információadás nyitástól zárásig tart - megfelelő, amerikai viszonyok közt nem túlságosan költséges felszereléssel akár az otthoni telefon segítségével is igénybevehető - modem és terminál, kb. két havi ösztöndíjba kerül - de inkább csak az állandó oktatók szoktak erre berendezkedni, mivel egy amerikai csak arra költ, amire feltétlenül szükséges, és ami megéri. Nekik más "gazdag" kelet-európai országokkal ellentétben "nincs pénzük" magánkönyvtárakra, "kénytelenek" a működő könyvtári szolgáltatásokkal beérni.

Szedett-vedett tanulságok

Tulajdonképpen két dolog az, ami hosszú kintlétem tanulságaképpen már lerakódott bennem és úgy-ahogy meg is fogalmazható:

- A könyvtár egy rendkívül bonyolult - ámde nem átláthatatlan - rendszert képez, melynek minden eleme valahol kapcsolódik a többihez, nem lehet kampányszerűen fejleszteni vagy spórolni rajta anélkül, hogy végig ne tekintenek annak egészét; sokszor ugyanis valamilyen intézkedés hatása egész másutt (is) jelentkezhethet, mint ahol tervezzük. E rendszer azonban elsősorban a használóért van és nem fordítva. Kilitástan lesz mind a könyvtár, mind az olvasó helyzete abban az esetben, amikor nem a közvetlen olvasói igények (mégpedig a konkrét használóké, nem az általában elképzelt olvasóké) szabják meg a működés prioritásait, hanem a hatóságyszerűen viselkedő fenntartó kultúrpolitikai elképzelései;
- A technikai felszerelés csodálata mellett (vagy inkább helyett?) felértékelődött bennem a könyvtári hagyományok szerepe. Ezen nem feltétlenül a használatra vonatkozó megcsontosodott elképzeléseket értem, hanem a hosszú idő óta átgondoltan működő szerzeményezést, feldolgozást, könyvtárépítést, amely nem változtatja állandóan koncepcióját - de ha igen, akkor viszont a változtatásokat gyorsan és radikálisan hajtja végre - és állandóan az elődök munkájára épít. Megerősödött bennem az a vélemény, hogy itt található az amerikai könyvtárautomatizálás sikerének az alapja is; egyre jobban félek attól, hogy csak a hagyományosan jól működő rendszereket lehet sikeresen gépesíteni. Amennyiben nehézségeinket és mulasztásainkat kívánjuk

megoldani a gépesítéssel, illetőleg új és új könyvtári struktúrák kiagyalásával - és hazajöve valahogy ilyen benyomásom támadt - legalábbis ingoványos talajra kerülünk.

Természetesen - ahogy a régi latin közmondás mondja: mindenkinek a más réjtje zöldebb. Használóként az ember inkább az eredményt látja, mint a befektetést, a küzdelmet, ami azt létrehozta. Bizonyára erről is érdemes lenne megszólaltani olyasvalakit, aki azt belülről ismeri. Erre azonban sajnos én nem tudok vállalkozni.

IRODALOM

1. KOVÁCS Ilona: Tapasztalatok az amerikai könyvtárosképzés köréből = Könyvtári Figyelő, 22.évf. 1976. 1-2.sz. 156-161.p.
2. RÓNAI Tamás - SZÁNTÓ Péter: Nem az iskolának, hanem az életnek tanultunk. A kenti könyvtárosképzés egy tapasztalata. = uo. 26.évf. 1980. 2.sz. 196-205.p.
3. PÁLVÖLGYI Mihály: A könyvtárosképzés oktatástechnikája = uo. 31.évf. 1985. 3.sz. 269-278.p.
4. TÉGLÁSI Ágnes: Számítógépek az olvasók szolgálatában a Kenti Állami Egyetem Könyvtárában = uo. 35.évf. 1989. 5-6.sz.

* * *

ÉVENTE 60 000 KÉPREGÉNY jelenik meg az NSZK-ban, közöttük egyre több a felnőtteknek szóló. Amelyik könyvtár tart ilyen kiadványt, abban persze ezeknek a forgalma a legnagyobb. A könyvtárosoknak az a fő gondja, hogy a felnőtteknek gyártott szex- és erőszak-propagandafüzetek áradatában hogyan fedezzék fel azokat a képregény formájú kiadványokat, amelyeknek valóban van információértékük — hiszen pl. Wagner Nibelung-tetralógiáját is kiadták képregényben. (DBI-Pressespiegel, 1989. aug.)